

Sygn. akt II USKP 242/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. dawniej
G.1 sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w P. i T. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [x] Oddziałowi w Poznaniu
o wysokość podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 października 2022 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 7 lipca 2020 r., sygn. akt III AUa 1141/18,

I. uchyla zaskarżony wyrok w punktach 2, 3 i 4 i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania;

II. oddala skargę kasacyjną w pozostałej części;

III. pozostawia Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 maja 2017 r., nr [...], sprostowaną postanowieniem z dnia 6 lipca 2017 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych [x] Oddział w Poznaniu, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, w związku z art. 18 ust. 1 i ust. 1a, art. 18 ust. 6, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.) oraz art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1285 ze zm.), stwierdził:

- wysokość podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne T. D., z tytułu pozostawania w stosunku pracy z „C.1” sp. z o.o.: w styczniu 2015 r., w marcu 2015 r., w kwietniu 2015 r., w lipcu 2015 r., we wrześniu 2015 r., w październiku 2015 r., w listopadzie 2015 r., w grudniu 2015 r., w marcu 2016 r.;

- wysokość podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne T. D. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia w „C.1” sp. z o.o. w styczniu 2015 r., w listopadzie 2015 r., w grudniu 2015 r.;

- wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe T. D. z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego w „C.1” sp. z o.o. w styczniu 2015 r., w lutym 2015 r., w marcu 2015 r., w kwietniu 2015 r., w styczniu 2016 r., w lutym 2016 r., w marcu 2016 r.

Decyzję zaskarżył płatnik składek i ubezpieczony, żądając jej zmiany w całości przez ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek w sposób ustalony przez płatnika składek.

Decyzją z dnia 18 maja 2017 r., nr [...]¹, Zakład Ubezpieczeń Społecznych [x] Oddział w Poznaniu, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. d, art. 46 ust. 2 i ust. 4 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ustalił wysokość wypłaconych T. D. przez płatnika składek – G.1 sp. z o.o. sp.k. w P. świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlegających rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenie społeczne w okresie od lipca 2014 r. do października 2016 r.

Płatnik składek zaskarżył tę decyzję w całości, wnosząc o jej zmianę przez uwzględnienie w podstawie wymiaru zasiłku macierzyńskiego T. D. z tytułu stosunku pracy składników wynagrodzenia (tj. premii i prowizji) przyznanych na mocy:

(-) uchwały zarządu „C.1” sp. z o.o. z dnia 16 grudnia 2013 r. - w kwocie 312 161,93 zł; oraz uchwały nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników „C.1” sp. z o.o. z dnia 26 maja 2014 r. - w kwocie 43 665,96 zł (łącznie w kwocie 356 827,89 zł), wypłaconych w maju 2014 r. - w kwocie 260 000 zł brutto oraz w czerwcu 2014 r. w kwocie 95 827,89 zł brutto (łącznie wypłaconych w kwocie 355 827,89 zł brutto);

(-) uchwały zarządu „C.1” sp. z o.o. z dnia 30 czerwca 2015 r. (łącznie w kwocie 578 137,97 zł) wypłaconych w lipcu 2014 r. w kwocie 378 137,97 zł brutto, we wrześniu 2014 r. w kwocie 100 000 zł brutto oraz w październiku 2014 r. w kwocie 100 000 zł brutto i włączenie powyższych składników wynagrodzenia do podstawy wymiaru świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, a w konsekwencji stwierdzenie, że wskazana w odwołaniu kwota wypłaconych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego podlega rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne w okresie od lipca 2014 r. do października 2016 r.

Sprawy z odwołań od powyższych decyzji zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 26 czerwca 2018 r.:

1) zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 15 maja 2017 r., nr [...], stwierdzając, że powinna ona uwzględniać, że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i na ubezpieczenie zdrowotne uwzględnia się również odwołującemu kwotę 43.665,96 zł, wypłaconą w czerwcu 2014 r. tytułem prowizji za drugą połowę 2013 r.;

2) zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 18 maja 2017 r., nr [...], stwierdzając, że powinna ona uwzględniać, że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i ubezpieczenia zdrowotne uwzględnia się również kwotę 43.665,96 zł wypłaconą odwołującemu się w czerwcu 2014 r. tytułem prowizji za drugą połowę 2013 r.

3) w pozostałym zakresie odwołania oddalił.

Postanowieniem z dnia 6 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu uzupełnił

wyrok w ten sposób, że zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania.

Sąd ustalił, że T. D. zatrudniony był w G.1 sp. z o.o. sp.k. (dawniej: C.1 sp. z o.o.) na podstawie umowy o pracę w okresie od 26 sierpnia 1996 r. do 21 listopada 2016 r., a stosunek zatrudnienia ustał w wyniku rozwiązania umowy na mocy porozumienia stron.

Zarząd „C.1” sp. z o.o. w składzie M. K. i T. D. podjął w dniu 28 maja 2003 r. uchwałę o powołaniu T. D. na funkcję prezesa zarządu Spółki. Nadzwyczajne zgromadzenie wspólników „C.1” sp. z o.o. w dniu 29 lipca 2003 r. wyraziło zgodę (uchwały numer 5 i numer 6) na zawarcie umów o zarządzanie Spółką z członkami zarządu, w tym z T. D.. W dniu 28 października 2003 r. nadzwyczajne zgromadzenie wspólników „C.1” sp. z o.o. powierzyło T. D. sprawowanie funkcji prezesa zarządu Spółki.

W dniu 1 września 2003 r. z prezesem zarządu C.1 sp. z o.o. T. D. - nazwanym zarządcą - zawarto umowę o pracę. Umowę o pracę w imieniu C.1 Sp. z o.o. podpisał J. P., działający na podstawie upoważnienia ustanowionego uchwałą zgromadzenia wspólników numer 6 z dnia 29 lipca 2003 r. W rozdziale II umowy, nazwanym „czas trwania kontraktu”, wskazano, że umowa zawarta została na czas nieokreślony. Na mocy umowy T. D. powierzono sprawowanie zarządu C.1 sp. z o.o., w tym prowadzenie interesów Spółki, obejmujące między innymi bieżące zarządzanie, zawieranie umów handlowych i innych, opracowywanie i wykonywanie planów i programów działania Firmy, wykonywanie wspólnie z innymi zarządami funkcji kierownika zakładu pracy w stosunku do podległego personelu, reprezentację C.1 wobec organów władzy i osób trzecich, wykonywanie obowiązków nałożonych umową spółki „C.1”, uchwałami zgromadzenia wspólników/rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej, w przypadku ich ustanowienia, oraz wewnętrznymi aktami C.1, a także innymi przepisami prawa, sporządzanie bilansu i rachunków zysków i strat, sprawozdania z wykonania obowiązków rocznych, promowanie interesów C.1, prowadzenie działalności gospodarczej z należytą starannością, racjonalne gospodarowanie mieniem C.1 i zapewnienie należytej ochrony tego mienia, prowadzenie dokumentacji i ewidencji operacji gospodarczych oraz rocznych sprawozdań dla celów podatkowych i statystycznych, udostępnianie zgromadzeniu wspólników/ radzie nadzorczej lub komisji rewizyjnej,

w przypadku ich ustanowienia, dokumentacji dotyczącej działalności C. 1. W rozdziale IV umowy została uregulowana kwestia wynagrodzenia T. D.. Postanowiono, że: 1) wynagrodzenie obejmuje: a) stałe wynagrodzenie miesięczne, b) wynagrodzenie ruchome, c) nagrody i świadczenia wynikające z regulaminu zarządu/pracy; 2) wynagrodzenie stałe wynosi 23 500 zł brutto miesięcznie. Nie później niż do 31 stycznia kolejnego roku kalendarzowego zgromadzenie wspólników/rada nadzorcza lub komisja rewizyjna, w przypadku ich ustanowienia, dokonywać będą weryfikacji stałego wynagrodzenia z uwzględnieniem sytuacji ekonomicznej Spółki i warunków rynkowych wpływających na jego wysokość na drodze negocjacji z zarządcą, 3) wynagrodzenie ruchome wypłacane jest w formie prowizji: a) zarządca otrzyma prowizję w wysokości 5% rocznego zysku brutto osiągniętego przez Spółkę w danym roku. Prowizja zostanie wypłacona, jeżeli spełnione są równocześnie następujące warunki: (-) rentowność operacyjna Spółki w układzie rocznym jest wyższa od rentowności zatwierdzonej przez zgromadzenie wspólników w planach na dany rok; (-) wypłata prowizji nie obniży rentowności operacyjnej Spółki w układzie rocznym poniżej planowanej; b) zarządca otrzyma roczną prowizję w wysokości 1% rocznego zysku brutto za każde 10% przekroczenia rocznego planu sprzedaży lub planowanej rocznej rentowności brutto; c) plan sprzedaży zostanie ustalony przez zgromadzenie wspólników w drodze uchwały; d) maksymalna wysokość rocznej prowizji może wynieść 8% zysku operacyjnego brutto, przy czym w każdym przypadku warunkiem jej otrzymania jest wykonanie rocznego planu sprzedaży i rocznego planu zysku brutto; e) należna część rocznego wynagrodzenia ruchomego pomniejszona o wypłacone zaliczki podlega wypłacie w ciągu 14 dni, licząc od dnia odbycia zgromadzenia wspólników zatwierdzającego bilans i rachunek zysków i strat. W przypadku, gdy wypłacone zaliczki na poczet wynagrodzenia ruchomego są wyższe niż wynikałoby to z zatwierdzonego bilansu i rachunku zysku i strat, zarządzający dokona zwrotu różnicy wynikającej z otrzymanych zaliczek i należnego wynagrodzenia ruchomego w terminie 14 dni od daty zwyczajnego zgromadzenia wspólników; f) zarządca ma prawo do pobierania zaliczek na poczet prowizji, o której mowa w punkcie a), jeżeli rentowność w układzie narastającym jest wyższa od planowanej; 4) zgromadzenie wspólników/ rada nadzorcza lub komisja rewizyjna, w przypadku ich ustanowienia,

może przyznać dodatkowo do 30% rocznego wynagrodzenia stałego, na podstawie oceny pracy zarządcy; 5) wynagrodzenie w pełnej wysokości przysługuje za każdy okres usprawiedliwionej nieobecności i niezdolności do świadczenia pracy na rzecz C.1 z powodu stanu zdrowia, 6) wszelkie wynagrodzenie płatne jest z dołu najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca; kalendarzowego; 7) wynagrodzenie ustalone w rozdziale IV obowiązuje od dnia powołania zarządcy na stanowisko prezesa zarządu. Aneks do umowy o pracę podwyższono od dnia 1 maja 2010 r. wysokość stałego wynagrodzenia zasadniczego należnego T. D. z tytułu zawartej umowy o pracę do kwoty 40 000 zł brutto. Aneks w imieniu „C.1 ” sp. z o.o. podpisał pełnomocnik M. Ł., powołany uchwałą zgromadzenia wspólników z dnia 21 maja 2010 r.

W dniu 9 sierpnia 2012 r. zarząd „C.1” sp. z o.o., w składzie prezes Zarządu - T. D. oraz wiceprezes Zarządu - M. K , podjęli uchwałę w przedmiocie wprowadzenia do stosowania Regulaminu zarządu „C.1 ” sp. o.o. z siedzibą w P.. W treści § 3. Regulaminu wskazano, że przy umowach zawieranych przez Spółkę z członkami zarządu, Spółkę reprezentuje pełnomocnik powołany uchwałą wspólników (ust. 1). Członkom zarządu Spółki, poza wynagrodzeniem wynikającym z umów określonych w ust. 1, mogą być przyznawane dodatkowe nagrody oraz premie za szczególny wkład pracy w działalność i rozwój Spółki lub wykonanie dodatkowych zadań i obowiązków. Wysokość dodatkowych nagród i premii ustala cały Zarząd w drodze uchwały, (ust. 2).

W dniu 16 grudnia 2013 r. zarząd „C.1” sp. z o.o., w składzie prezes zarządu - T. D. oraz wiceprezes zarządu - M. K., podjął uchwałę, w treści której wskazano, że zarząd C.1 sp. z o.o., mając na względzie szczególny nakład osobistej pracy prezesa zarządu w działania związane z rozwojem sprzedaży Spółki, postanowił przyznać T. D. w oparciu o treść Regulaminu zarządu z dnia 9 sierpnia 2012 r. premię za II. półrocze 2013 r. (od czerwca do grudnia 2013 r. włącznie) na następujących warunkach: a) w stałej kwocie 50 000 zł oraz dodatkowo b) liczoną od wartości obrotu sprzedaży oddziału A. (bez obrotu ze spółką L. S.A.) osiągniętego w tym okresie w wysokości: 1,255% wartości obrotu netto, c) liczoną od wartości obrotu sprzedaży Spółki z L. S.A. osiągniętego w tym okresie w wysokości: 2,551926% wartości obrotu netto. Na podstawie uchwały obliczono

należną prezesowi zarządu T. D. kwotę do wypłaty w wysokości 312 161,93 zł.

W dniu 26 maja 2014 r. nadzwyczajne zgromadzenie wspólników „C. 1” sp. z o.o. podjęło uchwałę w przedmiocie przyznania T. D., w oparciu o Rozdział IV umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r. z późniejszymi zmianami - w związku z przekroczeniem planów - prowizję w wysokości 8% od zysku brutto za drugą połowę 2013 r. Na podstawie uchwały obliczono należną do wypłaty kwotę w wysokości: 43 665,96 zł.

Suma przyznanej premii za drugie półrocze 2013 r. (312 161,93 zł) oraz prowizji za drugą połowę 2013 r. (43 665,96 zł) wynosi 356 827,89 zł. W maju 2014 r. wypłacono kwotę 260 000 zł, a w czerwcu 2014 r. - kwotę 95 827,89 zł (łącznie 355 827,89 zł). W dniu 1 listopada 2014 r. T. D. i Spółka, którą reprezentowała B. O., działająca na podstawie pełnomocnictwa udzielonego uchwałą zgromadzenia wspólników nr 6 z dnia 14 października 2014 r., zmienili warunki umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r. dotyczące wynagrodzenia ruchomego wypłacanego w formie prowizji - określono, że zarządca może otrzymać prowizję w wysokości 10% rocznego zysku brutto osiągniętego przez Spółkę w danym roku oraz może pobierać zaliczki na poczet prowizji. Postanowienia aneksu wskazują również, że nagrody i inne świadczenia w postaci premii przyznawane są na zasadach określonych w Regulaminie zarządu.

Uchwałą zarządu „C.1” sp. z o.o. z dnia 30 czerwca 2015 r. powierzono prezesowi zarządu przygotowanie i zorganizowanie obchodów 20-lecia Spółki w szczególnie uroczystej formie i oprawie w siedzibie firmy lub poza jej siedzibą we wrześniu lub październiku 2015 r. Za wykonane zadanie wypłacono prezesowi zarządu spółki premię: w lipcu 2015 r. w kwocie 378 137,97 zł brutto, we wrześniu 2015 r. w kwocie 100 000,00 zł brutto, w październiku 2015 r. w kwocie 100 000,00 zł brutto. W dokumentach rozliczeniowych za lipiec 2015 r., wrzesień 2015 r. i październik 2015 r. obliczono składki na ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne z uwzględnieniem wyżej wymienionych premii. Obliczone składki wykazano przy kodzie tytułu ubezpieczenia „011000”, tj. z tytułu pracowniczego.

Pracodawca udzielił T. D.: (-) urlopu macierzyńskiego (na wniosek z dnia 27 czerwca 2014 r.) w okresie od 1 lipca 2014 r. - w wymiarze 20 tygodni (to jest 140

dni od 1 lipca 2014 r. do 17 listopada 2014 r.), (-) dodatkowego urlopu macierzyńskiego w wymiarze 6 tygodni bezpośrednio po zakończeniu urlopu macierzyńskiego (to jest 42 dni, od 18 listopada 2014 r. do 29 grudnia 2014 r.), (-) urlopu rodzicielskiego (na wniosek z dnia 15 grudnia 2014 r.) w wymiarze 26 tygodni, bezpośrednio po zakończeniu dodatkowego urlopu macierzyńskiego (to jest 182 dni, od 30 grudnia 2014 r. do 29 czerwca 2015 r.).

W dniu 15 grudnia 2014 r. T. D. zwrócił się do pracodawcy z wnioskiem o dopuszczenie do pracy z dniem 1 stycznia 2015 r. w wymiarze 1/8 czasu pracy. Pracodawca, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, udzielił T. D.: (-) urlopu macierzyńskiego (na wniosek z dnia 12 października 2015 r.) w okresie od 1 listopada 2015 r. w wymiarze 20 tygodni (to jest 140 dni, od 1 listopada 2015 r. do 19 marca 2016 r.), (-) dodatkowego urlopu macierzyńskiego (na wniosek z dnia 12 października 2015 r.) w wymiarze 6 tygodni bezpośrednio po zakończeniu urlopu macierzyńskiego (to jest 42 dni, od 20 marca 2016 r. do 30 kwietnia 2016 r.), (-) urlopu rodzicielskiego (na wniosek z dnia 4 kwietnia 2016 r.) w okresie od 1 maja 2016 r. do 21 listopada 2016 r.

W dniu 4 kwietnia 2016 r. T. D. złożył wniosek w sprawie łączenia urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy w obniżonym wymiarze czasu pracy. T. D. wnioskował o umożliwienie korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy w wymiarze 1/8 etatu w okresie od 1 maja 2016 r. do 21 listopada 2016 r.

Podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego dla T. D. za okres od 1 lipca 2014 r. do 29 czerwca 2015 r. stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone ubezpieczonemu z tytułu stosunku pracy za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy - to jest wynagrodzenie za okres od lipca 2013 r. do czerwca 2014 r. - po odliczeniu potrąconych przez pracodawcę składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz ubezpieczenie chorobowe: w okresie od lipca 2013 r. do czerwca 2014 r. - przychód w wysokości 40 000 zł miesięcznie, po odliczeniu składki na ubezpieczenie chorobowego 39 020 zł; w okresie od stycznia 2014 r. do marca 2014 r. - przychód w wysokości 40 000 zł miesięcznie, po odliczeniu składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe sfinansowanych przez ubezpieczonego - 34 516 zł; w okresie od kwietnia 2014 r. do maja 2014 -

przychód 40 000 zł miesięcznie, po odliczeniu składki na ubezpieczenie chorobowe 39 020 zł; za czerwiec 2014 r. – przychód 40 000 zł, po odliczeniu składki na ubezpieczenie chorobowe 39 020 zł oraz kwota wypłacona tytułem prowizji za drugą połowę 2013 r. - 43 665,96 zł, po odliczeniu składki na ubezpieczenie chorobowe.

Sąd Okręgowy uznał, że tylko prowizja w kwocie 43 665,96 zł została wypłacona odwołującemu się w związku z zatrudnieniem przez Spółkę G. 1” sp. z o.o. sp.k. w ramach umowy o pracę. Pozostałe premie, zakwestionowane przez organ rentowy, zostały przyznane z tytułu wykonania dodatkowych obowiązków (zadań) w ramach pełnienia funkcji prezesa zarządu Spółki.

Wyrok Sądu Okręgowego organ rentowy zaskarżył w części – w zakresie punktów 1. i 2., a także w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego za postępowanie w pierwszej instancji. Apelację złożyli także odwołujący się – G.1 sp. z o.o. sp.k. oraz T. D., zaskarżając wyrok co do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 3.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 7 lipca 2020 r. oddalił apelację odwołujących się (pkt 1), zmienił zaskarżony wyrok w punktach 1. i 2. w ten sposób, że odwołania w tym zakresie oddalił (pkt 2), zmienił zaskarżony wyrok w zakresie kosztów postępowania, w ten sposób, że kosztami postępowania obciążył odwołujących się (pkt 3), kosztami postępowania apelacyjnego obciążył odwołujących się (pkt 4).

Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił treść § 3 ust. 1 Regulaminu zarządu z dnia 9 sierpnia 2012 r., który stanowi, że przy umowach zawieranych przez Spółkę z członkami zarządu, Spółkę reprezentuje pełnomocnik powołany uchwałą wspólników. Z kolei § 3 ust. 2 Regulaminu stanowi, że członkom Zarządu Spółki, poza wynagrodzeniem wynikającym z umów określonych w ust. 1, mogą być przyznawane dodatkowe nagrody oraz premie za szczególny wkład pracy w działalność i rozwój Spółki lub wykonanie dodatkowych zadań i obowiązków. Wysokość dodatkowych nagród i premii ustala cały zarząd w drodze uchwał (ust. 2).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji, posługując się wykładnią językową, dokonał prawidłowej interpretacji postanowień Regulaminu

zarządu i trafnie uznał, że zadanie przygotowania i zorganizowania obchodów 20-lecia Spółki powierzone odwołującemu się jako prezesowi zarządu - uchwałą zarządu „C.1” sp. z o.o. z dnia 30 czerwca 2015 r. - nie zawiera się w treści stosunku pracy. Zatem premie przyznane z tytułu wykonania tych dodatkowych obowiązków (zadań) w ramach pełnionej przez niego funkcji prezesa zarządu G.1” sp. z o.o. sp.k. nie stanowią wynagrodzenia ze stosunku pracy i nie wchodzi do podstawy wymiaru zasiłków.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu Okręgowego, że do podstawy wymiaru zasiłków należy wliczyć prowizję za drugą połowę 2013 r., wypłaconą w czerwcu 2014 r. w kwocie 43 665,96 zł. Stwierdził, że u płatnika brak jest regulacji wyłączającej prawo do prowizji w okresie pobierania zasiłku z ubezpieczenia chorobowego, a to powoduje, że pracownik zachował do niej prawo w okresie pobierania tego zasiłku (art. 41 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa z 25 czerwca 1999 r.; jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1732; dalej ustawa zasiłkowa).

W konsekwencji, oddalone zostały odwołania od wskazanych na wstępie decyzji w zakresie wszystkich świadczeń niewliczonych przez organ rentowy do podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia chorobowego.

Odwołujący się i płatnik składek - reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, zaskarżyli w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

W skardze kasacyjnej zarzucono: 1) naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 327¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez całkowite pominięcie w uzasadnieniu wyroku części przedmiotu sporu, tj. premii w kwocie 312 161,93 zł wypłaconej na mocy uchwały zarządu C.1 sp. z o.o. z dnia 16 grudnia 2013 r., gdyż Sąd Apelacyjny we własnych rozważaniach w ogóle nie odniósł się do tej kwestii, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem nie wiadomo, z jakich przyczyn nie uwzględnił wskazanej premii do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i na ubezpieczenia zdrowotne oraz do podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego odwołującego T. D.; 2) naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich niezastosowanie oraz wskazanych w nich reguł przy analizie treści umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r. oraz art.

201 k.s.h., przez błędną wykładnię, polegającą na zaniechaniu przez Sąd drugiej instancji wykładni oświadczeń woli zawartych w umowie o pracę w sposób całościowy i pominięciu części postanowień dotyczących zakresu obowiązków pracownika, co w korelacji z dokonaniem błędnej wykładni art. 201 k.s.h. doprowadziło do nieprawidłowej konstatacji, że nie wszystkie obowiązki wynikające z pełnienia funkcji prezesa zarządu C.1 sp. z o.o. (czyli wynikające ze stosunku organizacyjnego) mieściły się w zakresie obowiązków wynikających ze stosunku pracy, a zatem nie wszystkie obowiązki, jakie wykonywał odwołujący się, były świadczeniem w ramach umowy o pracę, a w szczególności zadanie zorganizowania obchodów 20-lecia Spółki, stąd premia przyznana przez zarząd z tego tytułu nie stanowi wynagrodzenia ze stosunku pracy; 3) naruszenie prawa materialnego, to jest art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich niezastosowanie oraz wskazanych w nich reguł przy analizie treści umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r. oraz art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich niezastosowanie, bowiem Sąd Apelacyjny dokonał w wybiórczy sposób wykładni oświadczeń woli tam zawartych, pomijając treść postanowienia umieszczonego w Rozdziale IV pkt 1 ppkt c, który stanowił o uprawnieniu pracownika do otrzymywania nagród wynikających z Regulaminu zarządu, co w konsekwencji doprowadziło do nieprawidłowej konstatacji, że Regulamin zarządu z dnia 9 sierpnia 2012 r. nie może stanowić podstawy przyznania świadczeń z zakresu prawa pracy, gdyż przyznawanie świadczeń ze stosunku pracy może nastąpić wyłącznie w oparciu o umowę o pracę, układy zbiorowe oraz przepisy powszechnie obowiązujących aktów prawnych; 4) naruszenie prawa materialnego, to jest art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że skoro u płatnika brak jest regulacji wyłączającej wypłatę prowizji określonej w umowie o pracę w okresie pobierania zasiłku chorobowego, to prowizja nie może być uwzględniana przy ustaleniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego ubezpieczonego oraz że prowizja wypłacona ubezpieczonemu nie jest uzależniona od indywidualnego wkładu pracy pracownika, ale od wyników pracy osiągniętych przez zespół pracowników czy też zakład pracy i stąd nie może być uwzględniana do podstawy wymiaru zasiłku, co pozostaje w sprzeczności z regułami wykładni art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej stosowanymi w oparciu o treść wyroku Trybunału

Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie SK 16/06.

Skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego i płatnika składek kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na rzecz Oddziału odrębnie od skarżących zwrotu kosztów zastępstwa w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zauważyć, że uzasadniony jest zarzut naruszenia art. 327¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c., bowiem Sąd Apelacyjny nie odniósł się do nagrody za drugie półrocze 2013 r., jednakże uchybienie to nie ma istotnego znaczenia dla wyniku niniejszej sprawy z uwagi na przepisy prawa materialnego mające zastosowanie w sprawie. Podkreślić również należy, że kontestowany przez skarżących pogląd Sądu drugiej instancji o rozdzieleniu funkcji prezesa zarządu i wykonywanych na jego podstawie obowiązków wyłącznie korporacyjnych od obowiązków zarządcy – wykonywanych w oparciu o umowę o pracę i związane z tym zanegowanie wypłaconych świadczeń - przyznanych odpowiednio na podstawie uchwał z dnia 16 grudnia 2013 r. i z dnia 30 czerwca 2015 r. - jako świadczeń ze stosunku pracy, a ściśle jako przychodu pracownika, nie ma znaczenia z przytoczonych poniżej względów.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie objęty materialnoprawnymi zarzutami skargi kasacyjnej dotyczy niewliczenia do podstawy wymiaru zasiłków:

- 1) kwoty 312 161,93 zł z tytułu nagrody za drugie półrocze 2013 r. - za szczególny wkład prezesa zarządu (odwołującego się T. D.) w działalność i rozwój Spółki, przyznanej uchwałą zarządu z dnia 16 grudnia 2013 r. (na podstawie § 3 ust. 2 Regulaminu zarządu przyjętego uchwałą zarządu z dnia 9 sierpnia 2012 r.),

- 2) kwoty 43 665,96 zł tytułem prowizji - przyznanej prezesowi w dniu 26 maja 2014 r. uchwałą nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników za drugie półrocze 2013 r., w oparciu o postanowienia umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r.
- 3) kwoty 578 137,97 zł – przyznanej prezesowi uchwałą zarządu z dnia 30 czerwca 2015 r. (za lipiec 2014 r. - 378 137,97 zł, za wrzesień 2014 r. - 100 000 zł i za październik 2014 r. - 100 000 zł) za przygotowanie i zorganizowanie jubileuszu Spółki.

Istotne dla rozpoznania tych zarzutów jest normatywne zdefiniowanie wynagrodzenia, jako przychodu pracownika stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, po odliczeniu potrąconych przez pracodawcę składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz ubezpieczenie chorobowe (art. 3 pkt 3 ustawy zasiłkowej). Z kolei ta podstawa, przez odesłanie zawarte w art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, została normatywnie zdefiniowana w odniesieniu do pracowników w art. 18 ust. 1 i 2 tej ustawy jako przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych (por. też art. 4 pkt 9). Sięgając zatem za wskazanymi odesłaniami do art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1128 ze zm.), należy stwierdzić, że za wynagrodzenie, jako podstawę wymiaru zasiłku chorobowego w rozumieniu art. 36 ust. 1, a w konsekwencji także art. 41 zasiłkowej „uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty, niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych”. Zasadą zatem jest, że do podstawy wymiaru zasiłków pracowników wchodzi te składniki (wypłacone kwoty), które normatywnie są składnikami wynagrodzenia za pracę.

W tym kontekście należy przypomnieć, że zgodnie z art. 210 § 1 k.s.h., w umowie między spółką a członkiem zarządu oraz w sporze z nim spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników. Również przed dodaniem (od 9 września 2016 r.) art. 203¹ k.s.h., który wprost dotyczy ustalania zasad wynagradzania członków zarządu oraz przyznawania im prawa do świadczeń dodatkowych, w zależności od tego, czy podstawą pełnienia funkcji była umowa (o pracę, zlecenia, kontrakt menadżerski) czy też wyłącznie uchwała powołująca członka zarządu, kwestie jego wynagrodzenia i ewentualnych dodatkowych świadczeń wynikały z tej umowy albo określone były w uchwałach wspólników. Doprecyzowano jedynie w tym przepisie, że wynagrodzenie członków zarządu spółki z o.o. zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub innej umowy określa organ (rada nadzorcza lub zgromadzenie wspólników) albo osoba powołana uchwałą zgromadzenia wspólników do zawarcia umowy z członkiem zarządu. Skoro bowiem samo zawarcie umowy o pracę lub jakiegokolwiek innej umowy z członkiem zarządu wyłączone zostało z kompetencji zarządu (art. 210 k.s.h.), to konsekwencją tego jest (i było) kształtowanie treści i warunków tego typu umów przez upoważniony do tego organ lub osobę (tj. radę nadzorczą lub pełnomocnika działającego na podstawie upoważnienia udzielonego przez zgromadzenie wspólników), a nie przez zarząd.

Artykuł 210 § 1 k.s.h. nie reguluje skutków jego naruszenia. Sąd Najwyższy podziela przeważające stanowisko wyrażane w judykaturze, że naruszenie tego przepisu powoduje bezwzględną nieważność czynności prawnej - art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 2 k.s.h. (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 1995 r., I PZP 7/95, OSNAPiUS 1995 nr 18, poz. 227; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 sierpnia 2005 r., V CK 103/05, LEX nr 653638; z dnia 23 lipca 2009 r., II PK 36/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 77; z dnia 29 stycznia 2014 r., II PK 124/13, OSNP 2015 nr 4, poz. 52; z dnia 17 lutego 2015 r., I UK 221/14, OSNP 2016 nr 10, poz. 130; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r., I PK 212/12, LEX nr 1675355).

W rezultacie postanowienie umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r., z którego miałyby wynikać (jak twierdzą skarżący), że zarząd Spółki jest uprawniony do przyznawania premii członkom zarządu (na podstawie Rozdziału IV pkt 1 ppkt c

umowy, który stanowił o uprawnieniu pracownika do otrzymywania nagród wynikających z Regulaminu zarządu) jest bezwzględnie nieważne.

Skarżący wprawdzie w skardze kasacyjnej podkreślają, że dwuosobowy zarząd Spółki był tożsamy ze składem osobowym zgromadzenia wspólników, jednakże okoliczność ta nie wynika z podstawy faktycznej wyroku Sądu drugiej instancji, a stosownie do art. 398¹³ § 2 k.p.c., w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Niezależnie od powyższego, bezprawne działania organu spółki (zarządu), przyznające – mimo braku kompetencji - premię członkowi zarządu nie podlegają sanacji z tej przyczyny, że, „nie były poza wiedzą i zgodą wspólników”, gdyż organ spółki spełnia swoje kompetencje w formie uchwał, a nie w drodze milczącego przyzwolenia.

Kwoty wymienione na wstępie w punktach 1. i 3. nie zostały przyznane zgodnie z tymi zasadami (przepisami), zatem nie mogły stanowić składników wynagrodzenia za pracę. Inaczej rzecz ujmując, skoro ustalenie wynagrodzenia za pracę dla członka zarządu należy wyłącznie do kompetencji zgromadzenia wspólników lub rady nadzorczej, to kwoty wypłacone (bezprawnie) na podstawie uchwał zarządu nie mogą być uznane za składniki wynagrodzenia za pracę. Zasadnie zatem Sąd Apelacyjny pominął powyższe kwoty przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłków odwołującego się T. D..

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego - zapadłym po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06 (OTK-A z 2008 r. nr 5, poz. 85), i na gruncie obecnego brzmienia art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej - przyjmuje się, że w odniesieniu do nagród, a więc świadczeń przyznawanych pracownikowi na podstawie swobodnego uznania pracodawcy, dla ustalenia, czy

ten składnik wynagrodzenia podlega wyłączeniu z podstawy wymiaru zasiłku, należy badać zarówno treść przepisów płacowych, jak i praktykę w ich stosowaniu przez pracodawcę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2016 r., I UK 178/16, LEX nr 2089623), aby ustalić, czy absencja w pracy (spowodowana korzystaniem z zasiłków) rzutowała na prawo pracownika do danego składnika wynagrodzenia. Inaczej jest natomiast w odniesieniu do premii regulaminowej, gdy decydujące znaczenie ma ustalenie w przepisach płacowych (lub w umowie o pracę, jeśli ona jest źródłem uprawnień do premii), że za ten okres świadczenie nie przysługuje.

Sąd Apelacyjny przyjął, że wypłata prowizji (z punktu 2.) uzależniona była wyłącznie od wyników finansowych Spółki oraz że umowa o pracę nie przewidywała wyłączenia jej za okres absencji w pracy (spowodowanej korzystaniem z zasiłków) i dlatego również i ją wyłączył z podstawy wymiaru zasiłków. Skarżący podnosi, że kwestia ta nie została jednoznacznie uregulowana (w umowie o pracę), a ponadto, że prowizja była uzależniona (także) od osobistego wkładu odwołującego się w wyniki osiągnięte przez Spółkę. Sąd Najwyższy poglądu tego nie podziela i uznaje, że z postanowień umowy o pracę dotyczących zasad wynagradzania wynika, że prawo do prowizji i jej wysokość powiązana została ze sprecyzowanymi wynikami Spółki, a nie zindywidualizowanym wkładem prezesa w te wyniki. Prawo do niej (roszczenie) powstawało wraz ze spełnieniem się parametrów określonych w umowie. W rzeczywistości zatem składnik ten miał charakter premii regulaminowej, gdyż określone zostały pozytywne przesłanki jego przyznania, tym samym nie zależała ona od uznania organu spółki (zgromadzenia wspólników). W kształtującym się od dawna, a obecnie utrwalonym, orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazywano, że decydujące dla zakwalifikowania premii jako regulaminowej albo uznaniowej jest to, czy odpowiednie akty prawne (umowa o pracę) przewidują z góry skonkretyzowane i zobiektywizowane (podlegające weryfikacji) przesłanki nabycia prawa do świadczenia lub przesłanki prowadzące do jego pozbawienia albo obniżenia (tak zwane reduktory); w takim przypadku mamy do czynienia z premią, której pracownik może dochodzić od pracodawcy, wykazując spełnienie przesłanek nabycia prawa (tak zwany roszczeniowy charakter świadczenia), czy też nabycie prawa do świadczenia zależy wyłącznie od decyzji

(uznania) pracodawcy (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z dnia 30 marca 1977 r., I PRN 26/77, OSNCP 1977 nr 11, poz. 225; uchwała z dnia 27 kwietnia 1977 r., I PZP 6/77, OSNCP 1977 nr 11, poz. 207; NP 1979 nr 1, s. 135 z glosą M. du Valla; uchwała z dnia 24 sierpnia 1978 r., I PZP 21/78, OSNCP 1979 nr 1-2, poz. 29; wyrok z dnia 31 marca 1980 r., I PRN 138/79, LEX nr 84476; uchwała z dnia 10 czerwca 1983 r., III PZP 25/83, OSNCP 1983 nr 12, poz. 192; OSPiKA 1984 nr 11, poz. 235 z glosą M. Seweryńskiego; wyrok z dnia 1 października 1984 r., I PRN 131/84, OSPiKA 1988 nr 1, poz. 21 z glosą J. Pachy; OSP 1991 nr 5, poz. 125 z glosą T. Gregorczyk; wyrok z dnia 21 września 1990 r., I PR 203/90, OSP 1991 nr 7-8, poz. 166; wyrok z dnia 21 września 2006 r., II PK 13/06, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 254).

W umowie o pracę nie zostały określone reduktory premii (przesłanki negatywne) wyłączające prawo do premii czy obniżające jej wysokość. Według Rozdziału IV. punktu 5. umowy o pracę z dnia 1 września 2003 r. „wynagrodzenie w pełnej wysokości przysługuje za każdy okres usprawiedliwionej nieobecności i niezdolności do świadczenia pracy na rzecz C.1 z powodu stanu zdrowia”, co oznacza, że odwołujący się miał prawo do omawianej premii, po spełnieniu przez Spółkę określonych wyników finansowych niezależnie od absencji chorobowej i usprawiedliwionej nieobecności w pracy (w razie korzystania z urlopu macierzyńskiego), a więc zachował prawo do premii (prowizji) w okresie pobierania zasiłków, jeśli Spółka osiągnęła w tym okresie zakładane (w umowie o pracę) parametry.

Wobec uzależnienia prawa do premii od wyników finansowych Spółki istotne znaczenie ma to, czy parametry te zostały osiągnięte w 2014 r. i w 2015 r., bo jeśli tak, to odwołujący się miał roszczenie o wypłatę prowizji rocznych za te lata w sytuacji ich niewypłacenia przez Spółkę. W ocenie Sądu Najwyższego, art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej należy rozumieć w ten sposób, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku i co do których pracownik ma roszczenie o ich wypłatę wobec pracodawcy. Zwrot „jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku” nie może oznaczać przerzucenia na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych kosztów niewypłaconych a należnych

składników wynagrodzenia. Innymi słowy, z komentowanego przepisu nie może płynąć wniosek, że nieuprawnione niewypłacenie premii (czy każdego innego składnika wynagrodzenia o charakterze roszczeniowym) przez pracodawcę w okresie pobierania zasiłków z ubezpieczenia chorobowego aktywuje zwiększenie podstawy wymiaru zasiłku o ten niewypłacony składnik.

Skarżący twierdzi, że prowizja nie została mu wypłacona za rok, w którym korzystał z zasiłku macierzyńskiego. Okoliczności te wymagają stanowczego wyjaśnienia, nie tylko celem ustalenia, czy i w jakiej wysokości Spółka wpłaciła premie roczne w okresie korzystania przez odwołującego się z zasiłków z ubezpieczenia chorobowego, ale przede wszystkim, czy Spółka osiągnęła w tym okresie takie wyniki, że odwołującemu się przysługiwało roszczenie o wypłatę premii rocznej od Spółki. Bez tych ustaleń nie jest możliwe ustalenie właściwej podstawy wymiaru spornych zasiłków.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji - na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. w zakresie punktu 1. niniejszego wyroku oraz w pozostałej części - na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. pozostawiając Sądowi drugiej instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego składających się na koszty postępowania w całości.

[as]